

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 - Dep
0030 Oslo

Sendes elektronisk til www.regjeringen.no/id2588367

Oslo, den 14. mars 2018

HØRING – FORSLAG OM ENDRING I RETTSGEBYRLOVEN – INNFØRING AV NYTT GEBYR FOR SKIFTEATTEST, USKIFTEATTEST OG FULLMAKT

Det vises til brev av 1. februar 2018 fra Justis- og beredskapsdepartementet om høring – forslag til endringer i rettsgebyrloven – innføring av nytt gebyr for skifteattest, uskifteattest og fullmakt.

Dommerforeningens Fagutvalg for privatrett avgir høringsuttalelse på vegne av Den norske Dommerforening.

1. GENERELT

Det kan reises spørsmål om det er riktig og hensiktsmessig å gebyrbelegge en offentlig tjeneste som for de fleste mennesker oppstår en gang i livet, og hvor en vesentlig del av domstolenes arbeid består i veiledning for arvinger/pårørende. I forbindelse med dødsfall må mange praktiske forhold ordnes, både i forhold til offentlige instanser som Skatteetaten og private instanser som banker og andre avdøde har hatt et kontraktsmessig forhold til. I det alt vesentlige er dette tjenester som hverken bankene eller offentlige instanser krever betaling for, blant annet fordi alle ser seg tjent i at disse forhold blir ryddet opp på en rask og enkel måte, selv om det innebærer noe arbeid for den enkelte virksomhet. Dersom det innføres gebyr på skifteattest, kan det tenkes at banker og andre private instanser også vil kreve betaling for sitt ekstraarbeid i forbindelse med dødsfallet.

Det er i samfunnets interesse at det flest mulig dødsbo skiftes privat og at avdødes formues- og gjeldsforhold blir ryddet opp i. Hvis ikke arvinger og avdødes pårørende rydder opp etter dødsfallet, kan det medføre mye arbeid på et senere tidspunkt.

I dødsbo med midler av betydning, skal retten som hovedregel skifte boet ved at det åpnes offentlig skifte, jf. skifteloven § 83, dersom arvingene ikke har begjært privat skifte og utstedelse av skifteattest. Et offentlig skifte medfører vesentlig merarbeid for retten i forhold til å utstede skifteattest, som i noen grad motsvares av at boet (dvs. arvingene) da skal betales et rettsgebyr på kr. 10.170 pluss salær til bobestyrer. Det er imidlertid nærliggende å anta at rettsgebyr for skifteattest ikke vil føre til noen vesentlig økning i offentlige skifter, da de fleste arvinger vil se seg tjent med å betale et gebyr på kr. 1.130 for skifteattest for å slippe ulempene og utgiftene ved et offentlig skifte. Rettsgebyret for skifteattesten vil i de fleste tilfeller være lite i forhold til verdiene i boet.

Hvorvidt det skal innføres gebyr for utstedelse av ordinær skifteattest for overtagelse av boet til privat skifte, jf. skifteloven § 82, er først og fremst en politisk avgjørelse. Dommerforeningen finner det derfor ikke nødvendig å uttale seg ytterligere i dette spørsmål utover det som fremgår i denne høringsuttalelse.

2. SÆRLIGE FORHOLD – BO UTEN MIDLER AV BETYDNING

I dødsbo hvor boets midler må antas å gi intet eller bare et minimalt beløp etter dekning av begravelsesutgifter, kan retten gi fullmakt/attest til en pårørende eller annen til å dekke utgifter til begravelse og annet, jf. skifteloven § 80. I disse sakene har den pårørende som mottar attesten lite økonomisk insentiv til å få utstedt slik attest. Det er vel ofte heller pliktfølelse og et ønske om å gjennomføre begravelse og opprydding etter avdøde som er styrende. Denne opprydding har samfunnet stor interesse i at skjer. Offentlig skifte er intet alternativ, da det forutsetter at det er midler av betydning i boet eller at noen innbetaler et passende forskudd til sikkerhet for skifteomkostningene. Dommerforeningen vil påpeke at det vil være uheldig dersom færre pårørende påtar seg oppgaven med å rydde opp fordi utstedelse av slik attest skal gebyrbelegges. Dommerforeningen mener derfor at det bør gjøres unntak i gebyrplikten for utstedelse av fullmakt/attest etter skifteloven § 80.

3. USKIFTE

I mange dødsbo, blir boet overtatt av gjenlevende ektefelle/samboer i uskifte og retten utsteder da uskifteattest til gjenlevende ektefelle, jf. arveloven kapittel III og skifteloven § 89. Som navnet sier, blir det i disse bo ikke foretatt noe egentlig skifte. Skiftet utstår til lengstlevendes død eller skifte etter arveloven §§ 23 flg. Det varierer hvilket behov gjenlevende ektefelle har for en uskifteattest. Der det få av eiendelene tilhører førstavdøde, vil gjenlevende ektefelle ha begrenset behov for skifteattest. Det er fare for at gjenlevende ektefelle i en del tilfeller vil unnlate å innhente uskifteattest fordi utstedelse av slik attest er gebyrbelagt. Dette kan medføre merarbeid for retten og åpning av flere offentlige skifter etter skifteloven § 80. Departementet bør derfor nærmere vurdere om det er hensiktsmessig å gebyrbelegge uskifteattest.

4. INNKREVIING AV GEBYR

Departementet skriver i høringsuttalelsen intet om innkreving av gebyr – og omkostninger tilknyttet innkreving. Ifølge høringsnotatet legger man til grunn at det utstedes ca. 35.000 attester per år. Hvis det ikke gjøres endringer i forslaget skal det da innkreves 35.000 gebyr à kr. 1.130. Dette vil samlet medføre et relativt omfattende merarbeid for domstolene. Det er derfor viktig at gebyrinnkrevingen gjøres så rasjonell som mulig. Spørsmålet er om det skal kreves forskuddsbetaling eller etterskudds fakturering, og om faktureringen skal skje fra den enkelte domstol eller samlet fra Statens Innkrevingsentral. Før det innføres gebyr må man ha utarbeidet et gjennomtenkt og rasjonelt system for gebyrinnkrevingen. Departementet bør derfor vurdere om det i rettsgebyrloven skal gis hjemmel for etterskudds betaling av gebyret.

Fagutvalget for Privatrett/Den norske Dommerforening

Leif Villars-Dahl, leder av Fagutvalget